בס"ד

יום **ד'**, **כב' ב**מנחם **אב** תש"ס (**23** באוגוסט)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אתמול, **כא' ב<u>אב</u>**, בשנת תרס"ג(1903-5663), כשבוע לפני פתיחת הקונגרס הציוני ה-6, פנתה רשמית ממשלת בריטניה להסתדרות הציונית עם הצעה לשקול הקמת יישוב יהודי באוגנדה. וכך החלה אחת המחלוקות הגדולות בתולדות התנועה הציונית שהסתיימה רק כעבור שנתיים, (ב-תרס"ה 1905-) לאחר שהקונגרס הוריד מעל סדר יומו את **תכנית אוגנדה**.
בקונגרס ה-6, שנערך גם הוא בבאזל באוגוסט 1903, הציע הרצל להקים חבל יהודי אוטונומי במושבה הבריטית אוגנדה שבמזרח אפריקה, לאחר שהעריך כי אפסו הסיכויים לקבל צ'רטר על ארץ-ישראל מידי התורכים. פוגרום קישיניוב, שפרץ 4 חודשים קודם לכן, וההגירה הגוברת של יהודים ממזרח אירופה, חיזקו אצל הרצל את הצורך לחפש פתרון מהיר, אפילו זמני, ל"בעיית היהודים".
תכנית אוגנדה גרמה משבר גדול בקונגרס הציוני ובעולם היהודי, שהגיע לשיאו כשמתנגדי התכנית איימו לפרוש מהתנועה הציונית. דווקא בארץ ישראל זכתה התכנית לאהדה, ורבים הביעו את רצונים לעבור לאפריקה(!). בלט ביניהם לא אחר מ**אליעזר בן-יהודה**, מחייה השפה העברית. וכך הוא כתב בעתונו, "השקפה": "העם הוא העיקר ולא הארץ. לו היה אפשר העם והארץ! אך כל זמן שזה אי-אפשר – וזה לפחות עתה אי אפשר – אני בוחר לעת הזאת בעם בלי הארץ."
הקונגרס הציוני ה-7, שנערך ביולי-אוגוסט 1905, **לאחר מות הרצל**, הוריד מעל סדר היום את תכנית אוגנדה. דחיית התכנית הביאה לפרישת 28 מצירי הקונגרס בראשות הסופר **ישראל זנגוויל** ולהקמת "ההסתדרות הטריטוריאליסטית היהודית". [ואלה תולדות...2000]

היום, **כב' ב<u>אב</u>**, כעבור 21 שנה, נפטר אותו **ישראל זנגוויל** – סופר ומנהיג ציוני - בשנת תרפ"ו(1926-5686). ספרו "ילדי הגטו" מעלה את חיי היהודים באיסט-אנד (East End) שבלונדון. ב"חולמי הגטו" תיאר זנגוויל את דישראלי, היינה ואחרים שנפגעו ממה שזנגוויל הגדיר כדו-הפרצופיות של חיי היהודים. ב"מלך הקבצנים", הוא העלה על דרך הצחוק את חיי היהודים בלונדון במאה ה-18. ב-1895, בגיל 31, הוא הצטרף לתנועה הציונית, אך לאחר משבר אוגנדה, כאמור, הוא פרש והקים את "ההסתדרות הטריטוריאליסטית היהודית" שדגלה בהקמת בית לאומי ליהודים בכל מקום שאפשר. [תאריכון / יודאיקה לקסיקון]

והמילה האחרונה לאותו חוזה המדינה (ומגיש הרעיון של תכנית אוגנדה): היום, לפני 51 שנה, בשנת תש"ט(1949-5709), **הועלו ארצה עצמותיו של דר' בנימין זאב הרצל**. אחרי הכנות שנמשכו חודשים, הובא ארונו למנוחת עולמים בהר המנוחות שנושא מעתה את שמו – הר הרצל. המטוס, המוביל את ארונו של הרצל ושל הוריו ואחותו, נחת בשדה התעופה בלוד, שם המתינו לו יו"ר הכנסת יוסף שפרינצק, רה"מ, שרים, יו"ר הסוכנות, וחברי המטכ"ל. הארון, מכוסה השחורים, הובל בשיירה צבאית לתל-אביב. המונים הגיעו מרחבי הארץ כדי לעבור על-פני הארון.
למחרת, הובל הארון לירושלים. בכניסה לעיר, עצר מסע ההלוויה, והנאספים עמדו דום במשך דקת דומיה. ההלוויה החלה אחרי הצהריים, ומשמר הכבוד היה מורכב משרי הממשלה. 350 איש הורשו להשתתף בטקס ההלוויה הרשמי. לקול תופים וחצוצרה, הורד הארון לקבר שנחצב בסלע ההר. [ישראל 50]

יום נעים!